

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Brüningova lekcija

Berlin, 9. decembra.

Dr. Brüning se je dolgo obotavljal, a je zato toliko bolj krepko udaril proti hitlerstvu. V zadnjem času se je Hitler sistematično pripravljaval na zadnji udarec proti Brüningu. S svojimi izjavami inozemskim listom in s pomočjo svojih emisarjev je skušal izpodkopati tla Brüningovi vladi prav v trenutku, ko so v Baslu v teku reparacijska pogajanja, doma pa so ostali njegovi pomočniki napeli vse sile, da zrušijo predvsem zaupanje v Brüningovo osebo. Hitler dobro ve, da se sedanja vlada opira v prvi vrsti na Brüningovo osebnost, ki uživa radi svojih sposobnosti in svojega značaja zaupanje doma in v inozemstvu, in da bi z Brüningom zrušil tudi sedanjo demokratsko vladavino v Nemčiji. Tako je te dni izšla v Hitlerjevih in Hugenbergovih knjižnih založbah cela vrsta Brüningovih življenjepisov, v katerih se sedanji nemški kancler popisuje kot človek brez življenjske energije in brez odločnosti, skratka kot omahljivec, ki ga je prelat Kaas, predsednik centra, spravil na površje samo zato, da bi ne imel ob strani močnega tekmeca! Kako so se prevarili Hitlerjevci!

V zadnjem času se je zdelo, da se Brüning res nekoliko preveč obotavlja, tudi demokratski in celo katoliški tisk mu je to očital, toda spričo komplicitarosti in važnosti problemov, ki tarejo današnje Nemčijo in glede katerih je bilo treba zavzeti jasno stališče, ni mogoče reči, da bi to bilo obotavljanje v slabem pomenu besede; bolj kakor kedaj je bil globok premislek na mestu. Dr. Brüning je s svojim odločnim nastopom proti Hitlerju dal prav svojemu življenjepisju, ki trdi, da ga je dr. Kaas predlagal za kanclerja, »ker je razkril v njem sintezo misli in dejanja, kakršna se morda najde edino pri državnikih starih Grkov«.

Dr. Brüning je posebno svaril »nemško politiko, naj se ne podaja v kraljestvo iluzij« in naj nikar ne izrablja sedanje stiske nemškega naroda, da bi tirala njegova nejasna čuvstva v obup in ga skušala zvabiti z vabo nedosegljivih smotrov. In te nedosegljive smotre stavlja nemškemu narodu pred oči že leta in leta hitlerjevci, ki mu propovedujejo rešitev iz sedanje stiske s pomočjo enostavne formalne spremembe sedanje vladavine: Zadoljuje, da vržemo demokracijo, pripovedujejo hitlerjevci, in da postavimo na njeno mesto nekakšno tipično germansko diktaturo, ki bo po moralnih zakonih Wotanovega Hackenkreuzja lahko prosto ečkala glave nasprotnikom, pa bo vse dobro; za Nemčijo se bodo vrnila zlati časi in nemški narod, to najpopolnejše plemo na svetu, kakor so nedavno ugotovili hitlerjevski zdravniki, bo razbil okove mirovnih pogodb in nato začel zopet izvajati svoj program »Deutschland über alles«.

Nemški narod se že nekaj let sem vda tem iluzijam. Trgovci, ki težko prodaja svoje blago, industrijci, ki so mu zaloge prepolne, intelektualec, ki je brez službe, in delavec, ki nima dela, vsi sloji nemškega naroda se čedalje bolj vdajajo neke vrste misticizmu, ki ga propoveduje Hitler, čeprav ta sam jasno nikdar ne pove, kako bo nemški narod rešil iz sedanje gnotne in tudi moralne stiske. Edino ono izzveni iz vseh Hitlerjevih govorov: Francija je vsega kriva, in ako pridemo na vladno, bomo z njo obračunali. To je danes Hitlerjev program. Toda še ta točka njegovega programa ne drži, ko Hitler sam izjavlja inozemskim časnikiarjem, da je Nemčija pripravljena plačati ali reparacijske ali zasebne nemške dolgov, in ko je na drugi strani prav moratorij reparacij pokazal, da pač niso današnje gospodarske stiske v Nemčiji krive izključno reparacije. Ni izključeno, da bi Hitler, ko bi se priboril do vlade, ne krenil zunanje politično na isto pot kakor Brüning! Najnovejša zunanja politika Sovjetov, ki vztrajno iščejo na zapadu denarja, nam je tipičen zgled, kako potreba po denarju premagava vse lenkovestnosti političnih in gospodarskih doktrin.

Zamenjava demokratske vladavine v Hitlerjevo diktaturo ne more Nemčiji prinese nikake koristi, ker samo formalna sprememba vladnega sistema ne spremeni čimteljevi, ki določajo politični in gospodarski položaj današnje Nemčije. Domači problemi, kriza v industriji, bankah in brezposelnost ter zunanji — vprašanje kratkoročnih kreditov in reparacije — se še bolj komplicirajo. Čemu naj si potem naloži nemški narod strahovito breme Hitlerjeve diktature in bratormorno klanje, skoro katero bi moral iti Hitler? »Hitler bi rad kopiral Mussolinija«, izvaja nemški katoliški list, »toda Nemčija ni Italija; nemški narod se ne da vladati z brkami komisijnih čevljev hitlerjevskih napadalnih čet!«

S svojim nastopom proti Hitlerju si je dr. Brüning stekel veliko zaslugu za nemški narod. Od inozemstva je zahteval, da tudi z dejanji (znižanjem reparacij in podaljšanjem kratkoročnih kreditov) pokaže svojo solidarnost z nemskim narodom, Nemcem samim pa je jasno povedal, da more edino pot skozi žrtve in premagovanja pripeljati do rešitve. Sam je v neki svoji knjigi zapisal: »Resnico, da spremembe zgolj formalnega značaja nikakor ne prinesejo zboljšanja določene človeške dobe, temveč samopremagovanje, prostovoljna disciplina in požrtvovanje, so spoznali samo tisti, ki so doživeli vojno in nje veličino in strahote, a se niso dali po njih zrušiti.« Če bi sodili Nemčijo po njenih najnovejših zunanjih manifestacijah, bi lahko rekli, da je vojna zrušila njeno moralno odpornost. V resnici pa je Nemčija nekaj let po vojni kazala občudovanja vredno kljubovalnost in pravi ponos napram svojim zmagovalcem; iz teh čuvstev je izvirala čudovita delavnost in požrtvovalnost nemškega naroda, ki je videl pred seboj določen smoter, da bi se namreč poplačalo dolgov

Delo verifikacijskega odbora

Najbrže bodo vsi mandati potrjeni

Belgrad, 10. decembra. I. Verifikacijski odbor se je sestel danes že ob 9. dopoldne, kjer je nadaljeval s pregledovanjem pritožb, katere so prispjele proti posameznim kandidatom.

Snoči je bila na dnevnem redu savska banovina. Mandat Brankovića je bil takoj odobren, ker pritožba ni bila sprejemljiva. Nato je prišla na vrsto drinska banovina, toda samo z nekaj mandati. Komisija je ugotovila nepravilnost pritožb ter je zaporedoma odobrila mandate za tri okraje. Ze pozno snoči so odborniki začeli pretevesti mandate v primorski banovini. Diskusija se je nadaljevala še danes dopoldne. Vse pritožbe, ki so bile osporjene proti imotskemu, metkovskemu in biogradskega mandatu, so bile prečitane, kakor jih je verifikacijski odbor dobil, jih pretehtal in vse mandate potrdil. Za primorsko banovino je prišla na vrsto vrbska banovina. Mandati so bili osporjeni v ključem, mrkonjskem, petroviškem in čazinskem srezu. Komisija je zavrgla pritožbe, kot neutemeljene in nesprejemljive ter odobrila mandate poslancev navedenih krajev. Verifikacijski odbor je v naslednji debati prišel nazaj na drinsko banovino, kjer se je posebej bavil z volitvami v valjevskem in srebrniškem okraju. Oba mandata sta bila pripoznana za veljavna, ter sta bila soglasno odobrena. Danes popoldne je verifikacijski odbor nadaljeval preresetavanje drinskih mandatov in sicer za kraj Cajnik, Hoinič in Jadar. Vsi trije mandati so bili soglasno odobreni in pritožbe proti njim zavrnjene. Naposled je prišla na dnevni red drinska banovina, v kateri je bilo med vsemi banovinami največ osporjenih mandatov. Verifikacijski odbor je hitro vršil svoje posle, ker pritožbe niso bile resnega značaja ter osobito niso imele nobene pravne utemeljitve. Zato je verifikacijski odbor zaporedoma odobril mandate za sledeče okraje: andrijeviški, djakoviški, mileševski, pribojski, nevesinjski, šavinski, gataški, nikšički, počanski, plevljanski, zetski in barski. Verifikacijski odbor nadaljuje delo še nočjo in bo tekom jutrišnjega dne začel diskusijo za moravsko in podonavsko banovino. Tudi pritožbe, ki izvirajo iz teh krajev, niso resnega značaja, ker jim manjka pred vsem zakonita podlaga, tako, da se v poslanskih krogih pričakuje, da bodo tudi tam odobreni vsi mandati brez dolgotrajnih debat. Verifikacijski odbor, ki je sestavljen od strokovnjakov, vrši svoje delo z veliko vestnostjo. Narodna skupščina ni zborovala, ker mandati poslancev še niso bili verificirani. Zato pa se je vršila seja kluba poslancev liste predsednika vlade Pere Živkovića, pod predsedstvom bivšega ministra dr. Juraja Demetrovića. O seji smo prejeli sledeče obvestilo:

Danes ob 10.40 se je vršila seja plenuma poslanskega kluba pod predsedništvom podpredsednika dr. Jura Demetrovića. Ko je bil prečitana zapisnik zadnje seje, se je nadaljevala diskusija o ustanovitvi klubskih pododborov. Diskusije, ki je trajala do 12, so se udeležili sledeči gg.: Arandjel Nikolačević, Milenko Milutinović, Risto Djokić, Mirko Urošević in Alojzij Pavlič.

Govorniki so se v svojih govorih pečali z vprašanjem kmetijskih dolgov, kjer so podčrtali potrebo, da se naj možnost ublažitve kmetijskih dolgov vzame v najresnejši pretres. Naglašeno je pred vsem, da ti dolgi niso nastali kot posledica luk-suznega zapravljanja, niti radi lahkomisljenega gospodarstva, ampak da v prvi vrsti izvirajo iz tega, ker so zemlje lačni kmetje začeli kupovati takrat, ko je vladala inflacija in ko so cene za poljske pridelke bile še izredno visoke, javne dat-jave pa primeroma neznatne. Vred deflacije in padanja cen za kmetijske proizvode, je kmet brez kakšne krivde s svoje strani padel v mučen položaj, ki se je posiljal še radi tega, ker je kmet le zelo težko našel potrebnih kreditov, oziroma jih je dobil le pod zelo neugodnimi pogoji.

Podčrtano je bilo v tej zvezi dejstvo, da se je ustanovila privilegirana agrarna banka, ravno zato, da v tem pogledu pomaga, toda konstatiralo se je, da banka ni dala tistih rezultatov, ki so se od nje pričakovali in do katerih mora ona na vsak način tekom svojega bodočega delovanja priti.

Vprašanju brezposelnega delavstva, ki zavzema vedno širši obseg, je bila posvečena istotako velika pozornost. Izražena je bila želja, da se v pogledu zboljšanja delavskega položaja napravijo potrebni koraki, da se ne bo več dovolilo zapiranje industrijskih obratov brez izrecnega dovoljenja od strani kraljevske vlade.

Na koncu je bilo predloženo, da se osnujejo štirje klubski pododbori in sicer: gospodarski, finančni, socialni in prosvetni. Gospodarski odbor naj bi proučeval vsa gospodarska vprašanja, ki spadajo v delokrog gospodarskih ministrov, pred vsem bi pa se posvetila večja pozornost vprašan-jem, ki se nanašajo na krizo našega kmeta. Finančni odbor bi se posvetil vprašanjem državnih dohodkov in izdatkov, medtem, ko bi se socialni pododbor brgal za vprašanje socialnega zakonodavstva, brezposelnosti delavcev, narodnega zdravstva in prehrane pasivnih krajev. Prosvetna akcija bo proučevala vse probleme, ki so v zvezi z duševno in telesno vzgojo mladine vsega našega naroda. Vsek pododbor bo imel 21 članov, le gospodarski jih bo štél 31. (>Pravda.<)

Francoska interpelacija radi posojil

Laval zagovarja madžarsko posojilo - CSR dobi 500 milj. frankov

Pariz, 10. dec. tg. Ministrski predsednik Laval je danes v finančnem odboru branil vlado proti očitkom, da je dovolila posojilo vzhodnim državam brez vednosti parlamenta. Seja je bila strogo tajna in uradni komunikacije o seji je zelo pomanjkljiv. Laval je izjavil, da je bilo posojilo za Madžarsko čisto politično posojilo, ker je grof Bethlen zavzel zelo korektno in čvrsto stališče v zadevi Anschlusa. Madžarski je treba pomagati, ker je nosilni stebel ravnotežja v Srednji Evropi. Sedaj se vršijo pogajanja s Češkoslovaško za posojilo 500 milj. frankov. Laval je trdno odločil dati to posojilo temu zavezniku in obenem vodilni državi Male antante. — Nato je trdil socialist Aurioi, da Madžarski dani kredit aploh ni prišel na Madžarsko, temveč v blaginje Union Parisienne in v blaginje Schneider-Creuzotovih tovarn. Schneider-Creuzot, ki je nadzorstveni svetnik Union Parisienne in ima večino škodovih delnic, je pridobil v zadnjem letu velik paket delnic madžarske splošne Kreditne banke, katera pa zopet kontrolira vso madžarsko oboroževalno industrijo. Madžarski dani kredit 354 milj. frankov ni nič drugega, kakor rediskontacija menic madžarskega vojnega ministarstva. Aurioi je vprašal, ali si je dala francoska vlada to madžarsko posojilo zajamčiti po Union Parisienne, ali po Schneider-Creuzotu. Laval na to ni odgovoril, temveč je razpravljal o podrobnih akcijah za Banque Nationale des Credits in Banque du Alsac et Lorraine. Država je v obeh primerih krita z zadostnimi bančnimi jametvi. Končno je še trdil Laval, da je bančna kriza v Franciji posledica inozemskih vplivov. Ne bo se treba čuditi, če bo Laval nekega dne kot notranji minister odredil kazensko postopanje proti takemu žalostnemu ustvarjanju razpoloženja.

Belgrad, 10. dec. I. »Pravda« piše, da se je Laval dotaknil v svojem govoru tudi posojila, ki je bilo dovoljeno Jugoslaviji, in sicer v iznosu 250 milijonov frankov. Laval je zagotovil poslancem,

tako ugotavlja »Pravda«, da je to posojilo zavarovano z ogromnim naravnim bogastvom kraljevine Jugoslavije, razen tega pa je Jugoslavija nudila Franciji druge, zelo resne garancije, in to ravno v pogledu obdržanja zlate valutne podlage, ter s tem, da je obljubila, da bo čbvarovala svoje proračunsko ravnotežje.

Agrarna konferenca v Sofiji

Udeleženi je 6 držav

Sofija, 10. dec. tg. Danes dopoldne je bila v Sofiji otvorjena konferenca srednjeevropskih in vzhodno-evropskih agrarnih držav. Bolgarsko zastopata kmetijski minister Gičev in trgovinski minister Petrov. Poljsko zastopa kmetijski minister Polczinski, Rumunijo kmetijski minister Sisesti, Madžarsko dr. tajnik Karl Mayr, Češkoslovaško sekijski šef Pazderka in Jugoslavijo sekijski šef Stojkovič. Za predsednika je bil izvoljen Gičev, za podpredsednike pa šefi delegacij. Imenovani so bili trije odbori in sicer za organizacijska vprašanja, za agrarne kredite in izvoz živil ter za ustanovitev stalnega publikacijskega organa. Glavna naloga konference je osnivanje podlage za skupno postopanje poljedelskih držav pri mednarodnih gospodarskih konferencah, ki bodo prihodnje leto. Kot zastopnika Zveze Narodov sta prisotna tajnik gospodarskega odbora Baumont in član mednarodnega agrarnega instituta v Rimu Pawlowsky.

Otvoritveni govor je imel bolgarski ministrski predsednik Mušanov, ki je izjavil, da ta kon-

Sestava klubovih sekcij

Belgrad, 10. dec. Danes popoldne ob pol 6 je plenum poslanskega kluba nadaljeval dopoldansko sejo. Na dnevnem redu je bila izvolitev članov za posamezne klubske pododbore. Sekcije so sestavljene na sledeči način:

Finančna sekcija: Gavrilović Oto, Grubanić Milan, Dobrović Milan, Ivančević Mihajlo, Isaković Milivoj, Jeličić Božo, Kadić Husein, dr. Stjepan Končević, dr. Anton Krejči, Milutin Krstić, Bogoljub Kujadžić, dr. Ante Kuncović, Franc Markić, Anton Mastrović, Ivan Mohorić, Arandjel Nikodijević, Viktor Poganić, dr. Svetislav Popović, dr. Gavra Sekulić, Miloje Sokić, Nikola Stojković, dr. Niko Subotić, Trpković Staura, Arzen Fotirić in Stjepan Šiftar.

Gospodarska sekcija: Branko Avramović, Rade Brušljia, Todor Dimitrović-Hadži, Risto Djokić, Boško Veljković, dr. Velizar Janković, Dobroslav Jovičić, dr. Marko Kožulj, dr. Miorad Kostić, dr. Lazar Kuzmanović, Zivojin Lukić, Stjepan Maksimović, Milorad Marković, dr. Milan Netikoš, Milovan Milošević, Franjo Pahernik, Nedeljko Pralac, Ivan Radić, dr. Toša Rajić, Radenko Karačević, Aleksander Simović, Milutin Stanojević, Todor Tonić, Milan Topalović, Vasilije Trbić, Ivan Urek, Sergij Urupala, dr. Dragoslav Hanžek, Svetislav Hadžera, Nikola Hribar, Anton Cerar, Tihomir Šajković, Ferdo Segla, Vladimir Šiljegović in dr. Gjuro Surmin.

Socijalna sekcija: dr. Branko Barać, Josu Vasičić, dr. Milovan Grba, Zivko Danajlović, Mihajlo Gjurić, Dušan Zivanović, Dušan Ivančević, dr. Dragoljub Jevremović, Andrija Ivan, dr. Nikola Kešeljević, Sukrija Kurtović, Dragiša Leovac, dr. Vojislav Miletić, Vladimir Miletić, dr. Branko Nikolić, Alojzij Pavelić, Milan Popović, Ivan Prekoršek, dr. Julijan Rohrbacher, dr. Gavril Szanto, dr. Vladimir Stanešić, dr. Miloslav Stojadinović, dr. Milan Stojković, Hazim Cohadžić.

Prosvetna sekcija: Josip Antunović, Salih Baljić, Janko Barle, dr. Stjepan Vasić, Milan Božić, dr. Oto Gavrandžić, Veljko Trijača, Cedomir Zaharić, Milutin Jelić, Milutin Jevtić, Andro Kujundžić, dr. Filip Lazarević, dr. Svetislav Mihajlović, dr. Fedor Nikić, Dobroslav Parabucki, Marko Petrović, Dimitrije Popović, dr. Stane Rape, dr. Tomo Smiljanić, Josip Kraljić, Milan Stjepanović, Gjorgje Djirić, dr. Stjepan Djirić in Milan Dju-ković.

Seja je bila zaključena okrog 18.25. Prihodnja seja bo sklicana pisмено.

Ustavljena predavanja na belgrajski univerzi

Belgrad, 10. decembra. AA. Na podlagi čl. 32 splošne uredbe o univerzah so ustavljena predavanja na belgrajski univerzi do vstetega 20. t. m.

Dunajska vremenska napoved. Oblačno, ponekod deževno, nižja temperatura.

Zagrebska vremenska napoved: Počasi se bo zboljšalo, podnevi toplo, noči hladne, stalno.

Japonska se je udala na pritisk Amerike

Pariz, 10. dec. AA. Danes ob 11.40 se je Svet Zveze narodov sestel na zasebno sejo. Japonski delegat, ki ga je Svet pozval na sejo, je izjavil, da je dobil navodila iz Tokija, naj sprejme resolucijo in predsednikov komentar s to rezervo, da bi Japonska podala svojo deklaracijo o vprašanju razbojništva v Mandžuriji.

Po nastali debati je Svet izrazil željo, naj bi se v japonskem besedilu napravile nekatere izpremembe. Sporazum se je dosegel na tej podlagi, da Japonci pristanejo na besedilo resolucije Sveta ZN, nato pa izrazijo potrebo, da se razbojništvo v Mandžuriji iztrebi.

Japoncem je odgovoril v imenu Sveta ZN lord Cecil. Nato so govorili drugi člani Sveta ZN, zlasti zastopniki Južne Amerike, ki so izrazili svoje pridržke o postopku Sveta ZN v kitajsko-japon-

skem sporu, ki ga je brez precedenta. V sklepnem govoru je nato predsednik Briand pozval ves svet, naj spoštuje mir in obstoječe pogodbe.

Washington, 10. dec. z. Republikanski zastopnik Hull je predal senatu predlog, v katerem zahteva proglasitev bojkota nad onimi državami, ki bi kršile Kellogov pakt in na ta način vršile agresivno kampanjo. Ta predlog je predvsem naperjen proti Japonski.

London, 10. dec. tg. Radi ogromnih demonstracij 50.000 študentov je bilo v Šangaju proglašeno vojno stanje. Študenti so ogorčeni radi nesposobnosti kitajske vlade, ki ne zna spoditi Japonce iz Mandžurije. Zasedli so upravno palačo in preprečili promet na železnih cestah s sabotažo. Policija je bila proti njim brez moči. Študenti propagirajo generalno stavko

Republika in cerkev v Španiji

Barcelona, decembra.

V tri smeri je namerila španska republika ob svojem nastopu svoje kopje: proti monarhiji, ki je pokazala presenetljivo malo odpora, ker se pač ni mogla preveč zanašati na armado; proti armadi, ki je bila po političnih homarhijah popolnoma razrvana in brez discipline; slednjeji proti cerkvi. Tu je zadela na skalo.

Cerkev se je v neposredni dobi po prevratu skrbno izogibala vsakega vmešavanja v politične dogodke in se v nobeni obliki ni vezala s kako določeno državo. Na ljubo socialnemu miru je hotela preprečiti vsako nadaljnjo poosrilev; zato so potekla celo nezastopana nasilja nad samostani, za katera je bila nedvomno odgovorna vlada, brez posebnih ostrih protestov. Če je pa pokazala Sv. stolica potem tudi sprito neodpustnih posegov državne oblasti v avtoriteto duhovnih do- stojanstevnikov, kakor n. pr. španskega primasa in kardinala nadškofa v Toledu ali škofa v Vitoriji — na prvi pogled presenetljivo popustljivost, potem se je zgodilo to vsekakor je v pričakovanju, da bo španska ustavodajna skupščina zato dala izra- za svojemu priznanju nasproti cerkvi v členih nove- zstave, s katerimi bo uređila pravice cerkve. Ko se to ni zgodilo, ala edina mešanska zastopnika takratne republikanske vlade — ministrski pred- sednik Alcalá Zamora in notranji minister Maura, ki sta se bila v tem pogledu po vsaj priliki pre- naglasi obvezala, izjavila posledice, ker druga- če pač nista mogla, in izstopila iz vlade. Vseka- ker Zamora tudi druge svoje obljube ni držal, ki jo je dal ob svojem odstopu, da se bo namreč osebno postavil na čelo političnemu gibanju za brezpogojno izpremembo ustave; premislil si je, kakor hitro se mu je pomehljala nada, da bo v prihodnje ipak izvoljen za predsednika republike.

Na vsak način se je izvršila po listem zha- menitem glasovanju v noči od 13. na 14. oktobra v dotedanji taktiki tistih elementov v Španiji, ki jim je ohranitev cerkvene avtoritete več nego goli politični boj za socialne in gospodarske koristi, vidna izprememba. Spoznali so, kako nevarnost preči, ako se ne postavijo v bran. Pri tem ni toli- ko odločala nameravana ločitev cerkve od drža- ve, pač pa usakojena brezpravnost vseh verskih kongregacij, katerih lastnina je enostavno izpo- stavljena samovolji vsake bodoče vlade. Prav po- sebno pa je vanemirila kler odločitev učenega do- voljenja vsem pripadnikom duhovskega stanja, to pa tembolj, ker ni niti približno zadostno preskrb- ljeno za druge sole in je manj za sposobne učne moči. Parlamentarna manjšina skrajnega desnega krila sicer ni odločila mandatov, pač pa je v iz- raz svojega protesta sklenila, da se v bodoče ne udeleži več nobene razprave o ustavi. Seveda je

to ukrep, ki bi imel zmisel in pravi učinek šele tedaj, če bi se istočasno začela propaganda za iz- siljenje ustavne reforme. In res ni več mogoče dvomiti o tem, da je gibanje, ki ima ta cilj, že v teku.

Poslancev, ki so izvedli secesijo, je približ- no štirideset. Med njimi sta razmeroma najmoč- nejši skupini agrarci, ki štejejo 19 poslancev (ve- činoma iz Stare Kastilije) in 15 katoliških Baskov. Odločitev so izšlih ravno Baski. To je ibersko plemo, ki nima nikakih plemenskih zvez z ostalo Španijo in je posebno zraslo z versko tradicijo. V tem pirenjskem obmejnem pasu so imeli svoj iz- hod že dvakrat krvavi mešanski boji.

Pobuda, da se da temu gibanju, ki je šele v prvem razvoju, za uspeh potrebno udarno mloč, pa izvira iz skupine, ki je dobila pri volitvah samo dva poslance: to je Nacionalna akcija (Accion Na- cional). Vendar se ne bomo motili, ako jo sma- tramo za jedro prihodnje katoliške ljudske stran- ke po zgledu nemškega Centuma. Ta stranka bo potegnila nase mešanske elemente, ki jih je re- publika razočarala. Njene vrste bo pomnožilo tudi ženstvo, kakor hitro stopi v veljavo sklenjena žen- ska volilna pravica.

Prvi splošni nastop vseh nasprotnikov seda- njega proticerkvenega režima je bil dne 8. novem- bra v Valenciji (Stara Kastilija) sklican ljudski shod, katerega se je udeležilo nad 25.000 ljudi, od tega več tisoč žensk, ki se niso strahle utrudilji- vega in nevarnega potovanja iz najoddaljenejših krajev. Dasi so socialisti in sindikalisti izjavili iz- grede, ki so deloma krvavo potekali, in dali s tem vladi dobrodošlo pretezo, da je do nadaljnjega prepovedala vse podobne prireditve, je bil to ven- darle prvi poizkus, ki je nad vse pričakovanje uspel.

V Madridu in po drugih večjih mestih se v enak namen prirejuje shodi v zaprtih prostorih, ki so dostopni le proti izkazu s posebno vstopnico. Vse vladne ovire teh shodov ne morejo ustaviti. Za predavanje vseučiliškega profesorja v Salama- nki, Gila Roblesa, ki je v zadnjem času ponovno nastopil v obrambo cerkve, je zahtevalo vstopnice nad 12.000 oseb, dasi je bilo v dvorani prostora komaj za peti del le množice.

Z monarhijo in armado je torej španska re- publika brez posebnega truda opravila. Toda cer- kev je sila, s katero se mora sporazumeti, ako noče ivergati popularnosti, ki je tako krvavo po- trebuje. Kajti dosedanjega molka španskih mož in žena, ki se le počasi dramijo iz svoje brezbriz- nosti, ni smeti napačno tolmačiti in ne pozabiti, da so čustveni momenti v Španiji bolj nego kje drugod imponderabilije, s katerimi je treba ra- čunati.

Zaleski v Londonu

Političen pomen

Varšava, 10. dec. tg. Glede obiska Zaleskega v Angliji izjavljajo vladni listi, da je bil namen njegovega pola ta, da bi vplival na Anglijo v smi- slu poljskega stališa o razorožitvi in varnosti. Če tudi ne pričakujejo temeljite izpremembe angle- škega stališa, upajo vendar na gotovo nevtrarno stališe Anglije glede poljskih želj. Poljska zahteva pred razorožitvijo, da se zavaruje nasproti svojim sosedam.

London, 10. dec. ž. Poljski zunanji minister Zaleski je prispel sredi v London. Danes je ob- iskal zunanjega ministra Simona, sestal pa se bo tudi z ministrom Rumcimenom in Chamberlainom. Na sestanku z angleškimi državniki bo razpravljaj o vseh aktualnih mednarodnih vprašanjih, v prvi vrsti o razorožitvenem vprašanju in vprašanju fi- nančnega in ekonomskega sodelovanja za pobija-

nje obstoječe ekonomske depresije. Zaleski bo in- formiral predstavnike britanske vlade tudi o po- ganjstvih, ki se vodijo za zaključitev pakta o nenapa- danju med Poljsko in Sovjetsko Rusijo, kakor tudi o nekaterih drugih vprašanjih, ki se tičejo poljsko- nemških odnosov. Ker je bilo potovanje Zale- skega v London že napovedano pred uvedbo ne- vih angleških carin, se izključuje, da bi bil to glav- ni cilj potovanja poljskega državnika v London.

London, 10. dec. ž. Poljski minister Zaleski je prispel včeraj v London in se je danes sestal z MacDonaldom. Nato je obiskal tudi Simona in fran- cuskega poslanika v Londonu. Danes zvečer priredi angleški zunanji minister Simon banket na čast Zaleskemu. Jutri bo Zaleski sprejel v avdicionu pri- traljo. Iz Londona bo odpotoval v soboto dopoldne,

do 800 litrov Din 300.—, čez 1000 litrov Din 30.— za vsakih polnih ali začetih 100 litrov.

Za kemične analize zlitin zlata, srebra in pla- tine:

za analize zlatih zlitin po Din 50.—, srebrnih po Din 20.— in za platinove po Din 100.—

Kadar stranke žele, da bi se overovljenje na- prav, preizkušnja sistema njihovih meril itd. izvr- šile zunaj prostorov Osrednje uprave za mere, so dolžne obrniti se s pisanimu prošnjo na Osrednjo upravo in dati preizkuševalcu brezplačno na raz- polago primerne prostore, potrebno postrožbo in sploh vse, kar je potrebno za preizkuševanje.

Tarifa predvideva pri pregledu in žigosanju tokomerov, če se tok uporablja v podjetjih in usta- novah, ki so last banovin, mest ali občin, popust 10, 50 ali 50%.

Parastos za Pašičem

Belgrad, 10. dec. AA. Danes dne 10. t. m. bi se morala vršiti komemoracija za pokojnim Nikolo Pašičem. To priliko je izkoristil bivši narodni po- slanec Vojislav Janjić, ki je pripeljal s seboj več mladih ljudi, ki so v zadnjem času skušali že več- krat prirediti nered. Policijski organi, ki so jim ti ljudje dobro znani, so preprečili zlorabo pietete in jih niso pustili k parastosu. Nato je izjavil Jan- jić, da se parastos ne bo vršil. Ljudje, bilo jih je okoli 100, so se potem mirno razšli.

Priemer obtožen veleizdaje

Gradec, 10. dec. ž. Včeraj popoldne je bila dostavljena obtožnica dr. Priemerju, ki ga obto- žuje veleizdaje. Dr. Priemer se je odrekel pravici določitve roka, tako se bo razprava proti njemu in drugim sedmim obtoženim vršila najbrže že 14. t. m. Dr. Priemer se nahaja v samotni celici in se hrani na svoje stroške. Včeraj je imel daljšo konferenco s graškim odvetnikom dr. Klešsom, ki je poleg njegovega stalnega odvetnika dr. Pra- merja prevzel njegovo obrambo.

Znižani nemški proračun

Berlin, 10. dec. tg. Državni finančni minister Dietrich je danes v proračunskem odboru pojasnil stanje proračuna in ugotovil, da Nemčija od no- vembra lanskega leta ni prejela niti enega pfeniga doma ali v tujini, da lahko brez zadržka izpolnjuje svoje obveznosti glede odplačevanja obresti in da se bodo državne finance, četudi s velikimi težko- čami lahko vzdržale. Proračun za leto 1931 znaša 9,3 milijarde, dočim so izdatki lanskega leta znašali že 11,9 milijarde.

Berlin, 10. dec. tg. Jutri dopoldne se začne v nemški državni banki moratorijska konferenca nemških in inozemskih bankirjev. Ameriški ude- leženec so že dospeli v Berlin pod vodstvom direk- torja Chase National Banke Wiggina.

Komisar za znižanje cen

Berlin, 10. dec. tg. Novoimenovani državni ko- misar za znižanje cen je že začel poslovali. Kršitve

Napredovanje pri železnici

Belgrad, 10. decembra. I. Pri ravnanstvu državnih železnic v Ljubljani sta napredovala v 3 položajno skupino v I. razr. načelnika Aleksan- der Fatur in Anton Dolinšek, v 4. položajno skup. I. razr. svetnika Rudolf Kavčič in Josip Turba, v 5. pol. skup. svetniki Avguštin Ludvik, Alojzij Baša, Lambert Budan, Karel Stefin, Alojzij Potoč- nik, Adolf Baliga, Ivan Suhadolnik, Egon Dancig, Franc Dobravec, Anton Brumen, Zeljko Jeglič, Ciril Peteržil, Zemlja Franc, Anton Petrovič, An- ton Mauri, Janez Leben, Anton Oswald, Franc Sedlak in Albin Adlešič; v 6. pol. skup. poverje- niki: Ignac Vidic, Stanko Šubic, Karel Senčar, Ivan Gliha, Pavel Trenčič; višji kontrolorji: Karel Zilič, Alojzij Plantan, Ivan Kitak, Rafael Ogrin, Francšek Sircelj, Karel Sircelj, Hilarij Lavrenčič, Franc Zekar; v 6. polož. skup. višji pristavi: Stan- ko Toplak, Emerik Vacak, Marko Zupanič, Ed- mund Sila, Alojzij Cernač, Josip Brajnič, Miroslav Hren, Ivan Kržar, Ciril Vrančič, Jožef Hlebec, Martin Križan, Josip Lavrič, Viktor Kavčič, Fer- dinand Zuzek, Franc Majer, Leon, Petek, Ivan Lov- rin, Izidor Sršen, Adalbert Krulj, Friderik Fetič- Frankheim, Franc Privšek, Franc Brander, Bo- židar Gajsek, Srečko Razpolnik, Peter Magain, Franc Lovrenc, Ciril Lazar, Jurij Volga, Ivan Brega- ni, Albin Veber, Oskar Mislje, Emerik Knebel, Pavle Debeljak, Hinko Sircelj, Avguštin Amatieli, Ivan Dancig, Milan Deissinger, Ciril Ponikvar, Franc Srebot, Rudolf Sikor, Ciril Osana, Matija Campa in Leon Struna.

Pri glavnem ravnanstvu drž. železnic so napredovali: v 4. pol. skup. II. razr. višja svetnika

nareb se bodo kaznovali z zaporom ali z globam, razven tega pa se bodo dotični obratni zatvorili. V vseh izločbah, na trgih in v pouličnem prometu mora imeti vsako blago natančno vidno zapisane ceno.

Poboji v Berlinu

Berlin, 10. dec. tg. Takoj prvi dan božičnega premirja, ki ga je proklamirala vlada, je prišlo v Berlinu-Charlottenburgu do krvavega boja med ko- munisti in narodnimi socialisti. Oddanih je bilo več strelcov. Trije komunisti so bili nevarno ranje- ni, eden od njih je med prevozom v bolnišnico umrl. Skoro istočasno je prišlo v severovzhodnem delu Berlina do streljanja med narodnimi sociali- sti in komunisti. Okoli 20 komunistov je napadlo tri narodne socialiste, ki so vsi trije ranjeni.

Josip Dolinštr in Franjo Podbregar. V 5. pol. skup. so napredovali višji tajniki Josip Zajc, Stanko Tominec, Franc Gregorič in Rudolf Muha. V 7. pol. skup. kontrolorji: Josip Solaja, Josip Serijak in Ljudmila Vrstavšek.

Pri glavnem ravnanstvu drž. žel. v Zagrebu je napredoval v 4. pol. skup. I. razr. višji svetnik Milan Siba, v 4. pol. skup. II. razr. svetnik Anton Hvala, v 5. pol. skup. svetniki Milan Medved, Božidar Robin in Josip Peternel. V 6. pol. skup. so napredovali višji kontrolorji Rudolf Majš, An- drej Canlar, Josip Frölich, Ludvig Denk, Franjo Brecljinč, Martin Figa in Franc Bergant. V 7. pol. skup. kontrolor Josip Beker. V 8. pol. skup. Aleksander Kolenc, Ludvik Stelci, Miklavž Kos, Ivan Belanič in Janez Ponedeljek.

Franc. naredba o znižanju uvoza

Pariz, 10. dec. ž. Francoski službeni listi so objavili dve naredbi, ki se bavita z omejitvijo uvoza blaga iz onih držav, v katerih je zadnje čase valuta padla. V prvi naredbi se povišujejo carine za uvoz blaga iz Kanade za 11%, v drugi pa se povišujejo carine za uvoz blaga iz Egipta, britanske Indije, Irške, Finske, Norveške, Argentine in Urugvaja za 15%. Druga naredba odloča v splošnem, da se v vseh slučajih za države, kjer bi padla valuta in bi na ta način izvoz iz dotične države narastel, prak- tična povišanje carin na uvoz blaga iz dotičnih držav. Povišanje teh carin mora vedno odgovarjati padcu valute dotične države. Praktična gospodar- ska politika, ki se v zadnjem času izvaja v Franciji, je nalezela v širših krogih francoske javnosti na odpor in obsojo, zlasti v krogih francoske izvozne industrije.

Pota mednarodnega pacifizma

(Po pariškem kongresu.)

Pariz, decembra.

Burni dnevi pariškega razorožitvenega kon- gresa so za nami. Apostoli mednarodnega sporazu- mevanja in zblížavanja so se razšli, ne da bi si po- zalostni bitki v Troaderorju upali prečitati nedolž- no, platonično resolucijo kot molitev za mir člo- veštva. Razorožitvena konferenca v februarju 1932 pa kljub temu ostaja kot velika izpoved sodobne evropske politike na dnevnem redu ženevskega areopaga. Znova in odločno se bodo udarile teze pacifistov in njih bratskih sovražnikov. Zato bom v sledečem poskusil podati idejni tok kongresa, ki je po svoji organizaciji eden najvažnejših kar se jih je vršilo po svetovni vojni.

Na kongresu so si pred vsem stali nasproti tri teze, ki so se pravzaprav skladale s oficijelnimi te- zami treh držav: angleške, francoske in nemške. Ameriška in italijanska sta se samo od časa do časa izjavili, bodisi v prid nemški ali angleški, nikdar francoski tezi. Izven ogrožja teh katupov pa so od časa do časa zavalovali kot orkan takozvane teze spontanosti, pred katerimi so se konservativci kri- žali kot pred počastni maski ali Sodome in Go- more in so jim na drugi strani skrajni levitarji pan- evropskih pokretov navdušeno ploskali. V ta tretji krog spadajo pokretarji iz Holandske, Danske, Nor- veške in Švedske, ki so vojno kot sredstvo medna- rodnega obračunavanja kratkoročno proglasili za — neumnost. Čustvovanje slovanskega dela Evrope sploh ni prišlo do izraza, če ne omenim utopičisti- načrt češkoslovaške delegacije, ki je predložila kon- gresu načrt, ki zahteva, da naj Razorožitvena kon- ferenca 1932 organizira Evropo na ta način, da pre- bliži Briandovo Panevropo in kratkoročno na lastno pest reorganizira in proglasi Evropo za Združene države Mira. Da ta načrt predlagateljem ni prinesel nobene slave, ni treba omenjati.

Angleška in nemška teza sta si zelo blizu. Angleška pravi, da so trenutne mednarodne garan- cij (pakt DN, Locarno, pakt Briand-Kellog) za- dostne, da je mogoče zato takoj preiti k razorožitvi, ki se mora za vse članice DN, torej tudi za Nemčijo izvršiti s istimi dolžnostmi in pravicami. V ta drugi del teze se je kot zagoda zapletla nemška teza, ki zahteva razorožitev, popolno in hkratno, kakor ga je vsled versajškega pakta morala izvesti Nemčija. Če članice DN tega ne sprejmejo, potem se mora Nemčiji priznati, da kot članica DN stoji na stališču enakopravnosti s ostalimi članicami in da je zato prosta, da sama izvede mere, da postane enaka ostalim članicam. Francoska teza pa kratko udarja na vse strani: številno mednarodnih garancij je ena- kot nič. Če razorožitvena konferenca 1932 obenem s postopno omejitvijo oboroževanja ne sprejme po- stopno zmanjšani varnosti odgovarjajočih varnost- nih arbitražnih in vojaških konvencij, je sleherni sklep o pričetku razoroževanja nemogoč.

Francoski ministri predsednik n. r. in znan- stvenik Painlevé je na ožji študijski seji kongresa bil izžvižgan, ko je branil to tezo. Napad pa je vodil Belgijec grof Holin, stališče delegacije svoje države pri DN. Angleška delegacija se je silno razburila in predsednik angleške Trade Union, ki grupira v svojih vrstah 5 milijonov članov, je po ustit g. Brow- na, svojega predsednika spustila na zborovalce en- rek, da bi po njegovih težah bilo lažje prisoditi, da delegat prihaja iz Moskve ne pa iz Londona. Pred- sednik sestanka g. Paul-Boncour je komaj vzdržal ravnotežje pod silo sunika, ko se je zatekel v zasto- ril aksiom devetnajetega stoletja, ki je angleško mednarodno dvoilčnost označil z iz diplomatske zgodovine vzelo »legendo o angleški hinavščini«.

Veliki razkol pariškega kongresa, ki sem ga v predidčem skušal naznačiti, ker je v danih raz- merah nemogoče in preuranjeno ga pobjiže raz- ložiti, je boljko usoden kolikor je obenem razvese- ljiv. Francija je danes v poziciji, ki gleda samo na- zaj in svoje apologete, ki drve v bodočnost, proglaš- za brezdomovince in plehke internacionaliste. In vendar si najdrzejši med njimi komaj upajo zahtevati ustanovitev mednarodne armade pod vod- stvom Zeneve, ustanovitve mednarodne aviacije, izenačenje mednarodne zakonodaje in sestave me- narodnega civilnega zakonika. Vse to pa šele ta- krat, če bodo ostale veselele s sklepom mednaro- dnih arbitražnih in asistenčnih konvencij hoteli re- šiti zvezo narodov. Nemški odgovor o subjektivni vrednosti principa varnosti in angleški puritanski: »do tod in ne dalje«, je kratkoročno utonil pod ela- nom pacifistov, ki so jih vodili Holandci in ostali esverniki. »Razorožitev je nad pojmom varnosti; ko bo DN zveza narodov, ne pa areopag diplomatov, bo problem prej rešljiv; oboroževanje je vprašanje profita privatnih interesov; ker vojne ni mogoče vključiti v paragrafe mednarodnega prava, je je treba proglasiti za idiotizem človeškega razuma.« To so bile parole, pod katerimi so se kratkoročno rušili kipi poklicnih politikov. Res je, da je več ko polovico udeležencev tvorilo žensko občinstvo, ki jim je filozofija smrti mnogo bolj odvratna nego mo- škime, vendar so se iz tega navala izluščili sklepi, ki značilno kažejo, s kakimi sredstvi hoče medna- rodno mnenje zagrabiti potek razorožitvene kon- ference. Lord Dickinson je v imenu Universalne unije protestantskih cerkva izjavil, da bo unija v februarju v Zenevi ustvarila agencijo, preko ka- tere bo svetovno mnenje stalno obveščeno o vseh manevrih in intrigah ženevske konference. Danske belgijske in švedske pacifistične organizacije bodo ustanovile v Zenevi svoj štab, ki bo vodil vojno proti vojni.

Predsednik kongresa Lord Cecil, Scialoja, am- basadorji Madariaga, Politis, Houghton in ostali diplomati so smatrali za potrebno stilsko utih- niti pod navalem javnega mnenja. Siara generalcija se je brez dvoma spomnila haških mirovnih kon- ferenc v L. 1893. in L. 1907, in je mogoče mislila, da je skušnja življenja več vredna in življenja sposo- bejša nego dinamično kolobarenje v idejnem anar- hizmu.

Le eno bi rad kot veliko resničnost označil, ki se je v svo resnostjo pojavila na pariškem kongre- su. Francosko javno mnenje v mrzličnem trenju pre- teklosti in bodočnosti prehaja v razrep, ki sem ga v enem zadnjih člankov skušal naznačiti. Usodno pri tem je, da se francoski katoliki — problem se bo najbrž postavil za katolike vsega sveta — v borbi patriotizma in internacionalizma ne morejo ze- diniti in prehajajo v medsebojno borbo, ki bo kat- olički stvari in disciplini silno škodovala. Upošte- vajoč dogodke, ki so sledili okoliščini Leona XIII. o priznanju republike in ekskomunikaciji »Action Française«, je jasno, da bo nastopajoča doba za francoske katolike še posebno težka. Mednarodno javno mnenje, in naj svoje moči črpa iz francosko- skega kosmopolitizma ali pa puritanskega purita- nizma, hoče ženevsko razorožitveno konferenco pro- glasiti za Veliko izpoved Evrope. Angleški državni podtajnik Philip Noel-Baker je na kongresu hote- ali nehoti Rim nazval kot mesto sanj in mislečizma. Nikdo ni upal odbiti perskifize za nauki in delom Benedikta XV. in Pija XI., ki sta javno in odločno označila, kateri so smrtni grohi evropskega člo- veštva. Na discipliniranosti katolikov za svojimi poglavarji je, da-li bo ženevska odveza veljavna ali ne.